

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

533Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ, 14.3.2018 - 15.3.2018

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Αντιμετώπιση του παράνομου επιγραμμικού περιεχομένου — Προς την ενίσχυση της ευθύνης των επιγραμμικών πλατφορμών»

[COM(2017) 555 final]

(2018/C 237/03)

Εισηγητής: ο κ. **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 17.11.2017
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	9.3.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.3.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	533
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	180/4/5

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Το παράνομο επιγραμμικό περιεχόμενο είναι ένα σύνθετο και οριζόντιο πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί από διαφορετικές σκοπιές με βάση την εκτίμηση των επιπτώσεών του και την εναρμόνισή του στο νομικό πλαίσιο των διαφόρων κρατών μελών.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) τονίζει ότι είναι σημαντικό να θεσπιστεί ένα κατάλληλο και ισορροπημένο νομικό πλαίσιο για τις πλατφόρμες στην ψηφιακή ενιαία αγορά, το οποίο θα μπορεί έτσι να συντελέσει στην εδραίωση κλίματος εμπιστοσύνης, τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους καταναλωτές εν γένει, ώστε να χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες με σιγουριά. Πρέπει να υιοθετηθούν πολιτικές προσεγγίσεις —νομοθετικές και αυτορρυθμισης—, που να είναι ευέλικτες, βιώσιμες και να ανταποκρίνονται άμεσα στις προκλήσεις, ιδίως για τις διαδικασίες ανίχνευσης, έρευνας, κοινοποίησης και αφαίρεσης παράνομου περιεχομένου από τις πλατφόρμες.

1.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία τη θέσπιση κριτηρίων και μέτρων που να συνάδουν με τα όσα έχει προτείνει επ' αυτού στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της. Αφετηρία πρέπει να αποτελεί η αρχή ότι αυτό που είναι παράνομο στον πραγματικό κόσμο είναι παράνομο και στον εικονικό (επιγραμμικό) κόσμο. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της τεχνολογικής ουδετερότητας και της συνοχής μεταξύ των κανόνων που ισχύουν για αντίστοιχες περιπτώσεις στο επιγραμμικό περιβάλλον και εκτός αυτού, σε συνάρτηση με τις ανάγκες και τις δυνατότητες.

1.3 Είναι απαραίτητη η επίτευξη της μέγιστης δυνατής ισορροπίας μεταξύ των περιορισμών που προβλέπονται σχετικά με το παράνομο περιεχόμενο και της διασφάλισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθώς επίσης και όσον αφορά το μέγεθος και τη δράση των επιγραμμικών πλατφορμών.

Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να υιοθετηθεί τα κατάλληλα μέτρα ενάντια στην αυξανόμενη παρουσία στις πλατφόρμες μηνυμάτων βίαιων και/ή που εισάγουν διακρίσεις, τονίζει δε ότι είναι σημαντικό να προστατεύονται τα ευάλωτα άτομα και τα παιδιά και να καταπολεμάται κάθε μορφή ρατσισμού, σεξισμού, υποκίνησης της τρομοκρατίας και παρενόχλησης, μεταξύ άλλων και στο ψηφιακό περιβάλλον.

1.4 Πρέπει να ληφθεί υπόψη, ιδίως, η αποτελεσματικότητα των προς ανάπτυξη δράσεων σε σχέση με τις επιγραμμικές πλατφόρμες η έδρα των οποίων βρίσκεται εκτός του εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Ομοίως, θα ήταν σκόπιμο να αναθεωρήσει και να κατηγοριοποιήσει η Επιτροπή, στο μέτρο του δυνατού, τις διάφορες μορφές παράνομου περιεχομένου, ώστε να περιληφθούν και άλλες περιπτώσεις, που δεν αναφέρονται ρητώς στην ανακοίνωση.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να προωθηθεί η εφαρμογή των κατευθυντήριων αρχών για τις διαδικασίες ανίχνευσης, έρευνας, κοινοποίησης και αφαίρεσης στους ακόλουθους τομείς:

1. την προώθηση των αναγνωρισμένων σε Διεθνείς Συμβάσεις δικαιωμάτων, όπως αυτών για την προστασία:

- των παιδιών από το ψηφιακό περιεχόμενο που ενδέχεται να αντιβαίνει τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού·
- των ατόμων με αναπηρία από το ψηφιακό περιεχόμενο που ενδέχεται να αντιβαίνει τη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες·

2. την εξασφάλιση της μη διακριτικής μεταχείρισης των φύλων στο ψηφιακό περιεχόμενο, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών ως προς την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών και τη διασφάλιση της ισότητας των φύλων και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας στις διαφημίσεις·

3. την εγγύηση και διασφάλιση της συμμόρφωσης του ψηφιακού περιεχομένου με όσα προβλέπονται στο Ψηφιακό Θεματολόγιο για την ενίσχυση της ασφάλειας και των δικαιωμάτων των καταναλωτών στην ψηφιακή κοινωνία.

Η ανακοίνωση θα έπρεπε να αναφέρεται στις σοβαρές συνέπειες που μπορεί να έχει το παράνομο περιεχόμενο για την ενιαία αγορά, ώστε να μπορούν να υιοθετηθούν τα αναγκαία προληπτικά μέτρα για τη διαφύλαξη της λειτουργίας της σύμφωνα με τις αρχές που την εμπνέουν.

1.5 Τέλος, θεωρείται πολύ θετική η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να υποβάλει την υπό εξέταση ανακοίνωση η οποία, σε γενικές γραμμές, επιτρέπει την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου του παράνομου περιεχομένου στις επιγραμμικές πλατφόρμες. Προς τον σκοπό αυτόν, πρέπει να αναπτυχθεί ένας προβληματισμός σχετικά με τη δυνατότητα αναθεώρησης της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο, της οδηγίας για τις αξέμιστες εμπορικές πρακτικές και της οδηγίας για την παραπλανητική και τη συγκριτική διαφήμιση, με βάση, μεταξύ άλλων κριτηρίων, κανόνες που να είναι διαχρονικοί, ουδέτεροι από τεχνολογική άποψη και ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών πλατφορμών, προκειμένου να μην δημιουργηθεί αβεβαιότητα για τους οικονομικούς φορείς ούτε να περιορισθεί η πρόσβαση στις ψηφιακές υπηρεσίες.

2. Ιστορικό

2.1 Οι επιγραμμικές πλατφόρμες είναι φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας που λειτουργούν ως μεσάζοντες σε ένα συγκεκριμένο ψηφιακό οικοσύστημα. Περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα φορέων, που συμμετέχουν σε πλήθος οικονομικές δραστηριότητες, όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο, τα μέσα επικοινωνίας, οι μηχανές αναζήτησης, η συνεργατική οικονομία, οι μη κερδοσκοπικές δραστηριότητες, η διανομή πολιτιστικού περιεχομένου ή ακόμα η κοινωνική δικτύωση. Δεν επιδέχονται κανένα σαφή και ακριβή ορισμό, καθώς η διατύπωση ορισμού είναι δύσκολη λόγω του συνεχώς εξελισσόμενου χαρακτήρα τους. Ο ρόλος των πλατφορμών στην εσωτερική αγορά είναι σημαντικός, θα αυξηθεί δε στο μέλλον.

2.2 Η Επιτροπή έχει ήδη ασχοληθεί με το θέμα των επιγραμμικών πλατφορμών στο πλαίσιο της ψηφιακής ενιαίας αγοράς⁽¹⁾ και αναγνωρίζει ότι η σημαντικότερη πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η ΕΕ για τη διασφάλιση της μελλοντικής ανταγωνιστικότητάς της στον κόσμο είναι η αποτελεσματική προώθηση της καινοτομίας σε αυτούς τους τομείς της οικονομίας, με παράλληλη διασφάλιση της επαρκούς προστασίας των έννομων συμφερόντων των καταναλωτών και των χρηστών. Για αυτόν τον σκοπό είχε εξετάσει το ενδεχόμενο αναθεώρησης των οδηγιών για τις τηλεπικοινωνίες και για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες όσον αφορά τη θέση των επιφυών υπηρεσιών διαδικτυακής επικοινωνίας («over-the-top» — ΟΤΤ).

⁽¹⁾ COM(2016) 288 final, της 25ης Μαΐου 2016 — Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Επιγραμμικές πλατφόρμες και ψηφιακή ενιαία αγορά — Ευκαιρίες και προκλήσεις για την Ευρώπη.

2.3 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφέρει γνώμη⁽²⁾ σχετικά μ' εκείνη την ανακοίνωση, υπογραμμίζοντας ότι πολλές επιγραμμικές πλατφόρμες αποτελούν σημαντικά στοιχεία της συνεργατικής οικονομίας και έχει επαναλάβει τα συμπεράσματά της σε σχέση με τη συνεργατική οικονομία, ιδίως όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών, των μισθωτών εργαζόμενων και των αυτοαπασχολούμενων. Έχει επίσης επισημάνει την ανάγκη να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος των αποσπασματικών ρυθμίσεων και για αυτόν τον λόγο έκρινε αναγκαίο να υιοθετηθεί μια συνεκτική προσέγγιση στην ΕΕ.

2.4 Σήμερα, με την υπό εξέταση ανακοίνωση, η Επιτροπή έρχεται να εξετάσει την «αντιμετώπιση του παράνομου επιγραμμικού περιεχομένου», αποσκοπώντας στην ενίσχυση της ευθύνης των επιγραμμικών πλατφορμών, καθώς θεσπίζει ένα σύνολο κατευθυντήριων γραμμών και αρχών, που αποσκοπούν στην ενίσχυση της καταπολέμησης του παράνομου επιγραμμικού περιεχομένου από τις επιγραμμικές πλατφόρμες, σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές, τα κράτη μέλη και τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη.

2.4.1 Στόχος της ανακοίνωσης είναι να ενταθεί η εφαρμογή ορθών πρακτικών για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την αφαίρεση του παράνομου περιεχομένου ή την απενεργοποίηση της πρόσβασης σε αυτό, με σκοπό:

1. τη διασφάλιση της αποτελεσματικής αφαίρεσης του παράνομου περιεχομένου·
2. την αύξηση της διαφάνειας και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο διαδίκτυο·
3. την παροχή διευκρινίσεων σχετικά με την ευθύνη των πλατφορμών κατά τη λήψη προορατικών μέτρων για τον εντοπισμό ή την αφαίρεση παράνομου περιεχομένου ή την απενεργοποίηση της πρόσβασης σε αυτό (τα λεγόμενα μέτρα του «Καλού Σαμαρείτη»).

2.4.2 Το νομικό πλαίσιο στην ΕΕ συνίσταται σε δεσμευτικούς και μη δεσμευτικούς κανόνες, ιδίως δε στην οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο⁽³⁾, η οποία εναρμονίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι επιγραμμικές πλατφόρμες μπορούν να επωφελούνται στην ψηφιακή ενιαία αγορά από απαλλαγή από την ευθύνη για το τυχόν παράνομο περιεχόμενο που φιλοξενούν.

2.4.3 Επί του παρόντος, στην ΕΕ δεν ακολουθείται εναρμονισμένη και συνεκτική προσέγγιση όσον αφορά την αφαίρεση παράνομου περιεχομένου, καθώς το τι είναι παράνομο καθορίζεται από ειδική νομοθεσία σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και σε επίπεδο εθνικού δικαίου. Σε κάθε περίπτωση, η υιοθέτηση μιας πιο ευθυγραμμισμένης προσέγγισης θα ενίσχυε την αποτελεσματικότητα της καταπολέμησης του παράνομου περιεχομένου και θα συνέβαλε στην ανάπτυξη της ψηφιακής ενιαίας αγοράς.

2.4.4 Η ανακοίνωση εξετάζει τα κριτήρια που θα θεσπιστούν ως προς τις ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβαίνουν οι επιγραμμικές πλατφόρμες, οι αρμόδιες αρχές και οι χρήστες, με στόχο τον άμεσο και αποτελεσματικό εντοπισμό παράνομου περιεχομένου. Προς τούτο, η ανακοίνωση θεωρεί ότι πρέπει να ενισχυθεί συστηματικά η συνεργασία τους με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών και, παράλληλα, ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα δικαστήρια μπορούν να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για την καταπολέμηση του παράνομου επιγραμμικού περιεχομένου, καθώς και να ενισχύουν τη διασυνοριακή συνεργασία.

2.4.4.1 Θεωρεί επίσης ότι, για την ταχύτερη και πιο αξιόπιστη αφαίρεση του παράνομου επιγραμμικού περιεχομένου, απαιτείται η θέσπιση και η εφαρμογή μηχανισμών που να διευκολύνουν τη δράση των «αξιόπιστων πηγών επισήμανσης παράνομου περιεχομένου». Πρόκειται για φορείς που διαθέτουν ειδική εμπειρογνομosύνη στον εντοπισμό παράνομου περιεχομένου, καθώς και για ειδικές δομές για την ανίχνευση και τον εντοπισμό του εν λόγω περιεχομένου στο διαδίκτυο. Η Επιτροπή θα διερευνήσει τη δυνατότητα επίτευξης συμφωνίας αναφορικά με τη θέσπιση κοινών κριτηρίων σε επίπεδο ΕΕ για τις αξιόπιστες πηγές επισήμανσης παράνομου περιεχομένου.

2.4.4.2 Όσον αφορά την επικοινωνία με τους χρήστες, θεωρείται ότι οι επιγραμμικές πλατφόρμες θα πρέπει να θεσπίσουν εύκολα προσβάσιμους και φιλικούς προς τους χρήστες μηχανισμούς που θα τους επιτρέπουν να υποβάλλουν κοινοποιήσεις αναφορικά με περιεχόμενο που θεωρείται παράνομο και φιλοξενείται στις πλατφόρμες.

2.4.4.3 Σχετικά με τη διασφάλιση της υψηλής ποιότητας των κοινοποιήσεων, κρίνεται ότι θα πρέπει να καθιερωθούν αποτελεσματικοί μηχανισμοί για τη διευκόλυνση της υποβολής κοινοποιήσεων που θα είναι αρκούντως ακριβείς και εμπεριστατωμένες.

2.4.5 Εξετάζεται κατά πόσον θα ήταν σκόπιμη η λήψη προορατικών μέτρων στις επιγραμμικές πλατφόρμες σε σχέση με την απαλλαγή από την ευθύνη και με τη χρήση της τεχνολογίας για την ανίχνευση και τον εντοπισμό παράνομου περιεχομένου.

2.4.6 Η ανακοίνωση εξετάζει, μεταξύ άλλων, την αφαίρεση παράνομου περιεχομένου και αποσκοπεί στην παροχή ισχυρών εγγυήσεων για τον περιορισμό του κινδύνου αφαίρεσης μη παράνομου περιεχομένου. Η Επιτροπή αποσκοπεί στη συμμόρφωση με την «ταχεία» αφαίρεση περιεχομένου και αναφορά εγκληματικών πράξεων στις αρχές επιβολής του νόμου. Επίσης αποβλέπει στην ενίσχυση της διαφάνειας ως προς την πολιτική των επιγραμμικών πλατφορμών σε θέματα περιεχομένου και ως προς τις διαδικασίες «κοινοποίησης και απόσυρσης».

⁽²⁾ ΕΕ C 75 της 10.3.2017, σ. 119.

⁽³⁾ Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο») (ΕΕ L 178 της 17.7.2000, σ. 1).

2.4.7 Όσον αφορά τη θέσπιση εγγυήσεων για την αποτροπή της υπερβολικής αφαίρεσης και της κατάχρησης του συστήματος, η Επιτροπή εξετάζει την αμφισβήτηση των κοινοποιήσεων και τα μέτρα κατά των κακόπιστων κοινοποιήσεων και απαντήσεων σε κοινοποιήσεις.

2.4.8 Όσον αφορά την πρόληψη της επανεμφάνισης του παράνομου περιεχομένου, εξετάζεται η δυνατότητα λήψης μέτρων που θα αποτρέπουν τους χρήστες από το να αναφορτώνουν επανειλημμένως παράνομο περιεχόμενο ίδιας φύσης και θα αποσκοπούν στην αποτελεσματική καταπολέμηση της διάδοσης τέτοιου είδους παράνομου περιεχομένου, ενώ ενθαρρύνεται σθεναρά η περαιτέρω χρήση και ανάπτυξη αυτόματων τεχνολογιών για την αποτροπή της επανεμφάνισης παράνομου επιγραμμικού περιεχομένου, όπως για παράδειγμα με τη χρήση αυτόματων φίλτρων εκ νέου αναφορτώσεων.

2.4.9 Τελικά, η ανακοίνωση παρέχει κατευθυντήριες γραμμές και, συνεπώς, δεν τροποποιεί το ισχύον νομικό πλαίσιο ούτε περιλαμβάνει νομικά δεσμευτικούς κανόνες. Πρωταρχικός στόχος της είναι να παράσχει καθοδήγηση στις επιγραμμικές πλατφόρμες σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να ανταποκριθούν στις ευθύνες που υπέχουν ως προς την αντιμετώπιση του τυχόν παράνομου περιεχομένου που φιλοξενούν. Παράλληλα, αποσκοπεί στην ευρύτερη καθιέρωση ορθών διαδικαστικών πρακτικών για όλους τους επιμέρους τύπους παράνομου περιεχομένου και στην προαγωγή της στενότερης συνεργασίας μεταξύ των πλατφορμών και των αρμόδιων αρχών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπόψη την υπό εξέταση ανακοίνωση και ζητά από την Επιτροπή να καταρτίσει προγράμματα και να υιοθετήσει αποτελεσματικά μέτρα, ώστε να δημιουργηθεί ένα σταθερό και συνεκτικό νομικό πλαίσιο για την αποτελεσματική αφαίρεση παράνομου περιεχομένου. Επιπλέον, η ανακοίνωση κρίνεται σκόπιμη λόγω της επίδρασης που έχουν σήμερα στην καθημερινή ζωή οι ψηφιακές πλατφόρμες, καθώς και λόγω των κινδύνων που συνδέονται με την κοινωνική τους προβολή και με τον αντίκτυπο στην ψηφιακή ενιαία αγορά, ο λόγος ύπαρξης της οποίας είναι η αποτροπή του κατακερματισμού μεταξύ εθνικών νομοθεσιών και η κατάργηση των τεχνικών, νομικών και φορολογικών εμποδίων, ώστε να μπορούν οι επιχειρήσεις, οι πολίτες και οι καταναλωτές να επωφελούνται πλήρως από ψηφιακά εργαλεία και υπηρεσίες.

Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη οι επιγραμμικές πλατφόρμες να καταπολεμούν το παράνομο περιεχόμενο και τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές (π.χ. μεταπώληση εισιτηρίων ψυχαγωγικών εκδηλώσεων σε υπερόγκες τιμές), μέσα από κανονιστικά μέτρα που θα συμπληρώνονται από αποτελεσματικά αυτορρυθμιστικά μέτρα (π.χ. σαφέστατους όρους χρήσης και κατάλληλους μηχανισμούς εντοπισμού τακτικών παραβατών ή δημιουργία ομάδων ειδικευμένων στον συντονισμό του περιεχομένου και την παρακολούθηση του παράνομου περιεχομένου), ή με την υιοθέτηση μικτών μέτρων.

3.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να αναθεωρηθούν και να κατηγοριοποιηθούν οι περιπτώσεις παράνομου περιεχομένου, ώστε να μην περιορίζονται αποκλειστικά σε όσα αναφέρονται στην ανακοίνωση (υποκίνηση της τρομοκρατίας, ξενοφοβική ρητορική που υποκινεί δημοσίως το μίσος και τη βία, υλικό σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών). Θα μπορούσαν, επί του προκειμένου, να συμπεριληφθούν άλλες περιπτώσεις, όπως η σαφώς δόλια δυσφήμιση, η διανομή υλικού που προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ή το σεξιστικό περιεχόμενο που συντελεί στη βία με βάση το φύλο, όλα αυτά χωρίς να επιχειρείται εξαντλητική παράθεση όλων των περιπτώσεων, με στόχο απλώς τη συγκέντρωση κριτηρίων για την κατηγοριοποίησή τους.

Κατά συνέπεια, πρέπει να προωθηθεί η εφαρμογή των κατευθυντήριων αρχών για τις διαδικασίες ανίχνευσης, έρευνας, κοινοποίησης και αφαίρεσης στους ακόλουθους τομείς:

1. την προώθηση των αναγνωρισμένων σε Διεθνείς Συμβάσεις δικαιωμάτων, όπως αυτών για την προστασία:

- των παιδιών από το ψηφιακό περιεχόμενο που ενδέχεται να αντιβαίνει τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού·
- των ατόμων με αναπηρία από το ψηφιακό περιεχόμενο που ενδέχεται να αντιβαίνει τη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες·

2. την εξασφάλιση της μη διακριτικής μεταχείρισης των φύλων στο ψηφιακό περιεχόμενο, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών ως προς την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών και τη διασφάλιση της ισότητας των φύλων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στις διαφημίσεις·

3. την εγγύηση και διασφάλιση της συμμόρφωσης του ψηφιακού περιεχομένου με όσα προβλέπονται στο Ψηφιακό Θεματολόγιο για την ενίσχυση της ασφάλειας και των δικαιωμάτων των καταναλωτών στην ψηφιακή κοινωνία.

3.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί να ενισχυθούν τα μέτρα καταπολέμησης του παράνομου επιγραμμικού περιεχομένου, ιδίως δε όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων και την αφαίρεση περιεχομένου που σχετίζεται με ρητορική μίσους ή με υποκίνηση της τρομοκρατίας, και ζητά να ληφθεί υπόψη η ανάγκη αποτροπής της παρενόχλησης και της βίας ενάντια σε εύλωτα άτομα.

3.4 Κι αυτό παρά το γεγονός ότι το τι αποτελεί παράνομο ψηφιακό περιεχόμενο ποικίλει ανάλογα με τη νομοθεσία του κάθε κράτους μέλους, καθώς και με τη δεοντολογία του κάθε ατόμου. Υπάρχουν αίφνης παραδείγματα που δεν είναι τόσο προφανή όσο αυτά που αναφέρθηκαν, όπου η έννοια του παράνομου περιεχομένου εξαρτάται από την ερμηνεία και την επίλυση συγκρούσεων μεταξύ θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως είναι για παράδειγμα η ελευθερία έκφρασης και άλλα αναγνωρισμένα δικαιώματα. Για την πρόληψη τέτοιου είδους συγκρούσεων, πρέπει να εξασφαλιστεί η βέλτιστη ισορροπία μεταξύ δικαιωμάτων. Πρέπει ωστόσο να τονιστεί ότι είναι σημαντική η καταπολέμηση της διάδοσης ψευδών ειδήσεων, και συνεπώς η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι επιγραμμικές πλατφόρμες πρέπει να παρέχουν στους χρήστες εργαλεία για την καταγγελία ψευδών ειδήσεων, ώστε να μπορούν να ενημερώνονται άλλοι χρήστες ότι το αληθές του περιεχομένου έχει αμφισβητηθεί. Επίσης, μέσα από τις επιγραμμικές πλατφόρμες είναι δυνατόν να υπάρξει σύμπραξη με αξιόπιστες πηγές επίσημης παράνομου περιεχομένου (δηλ. πιστοποιημένους ιστοτόπους επαλήθευσης των πληροφοριών) με σκοπό την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των χρηστών τους στην αξιοπιστία του επιγραμμικού περιεχομένου.

3.5 Για παράδειγμα, συνιστάται να ταξινομηθούν οι περιπτώσεις παράνομου περιεχομένου, ώστε να μπορέσουν, στο μέτρο του δυνατού, να χρησιμεύσουν στη διαμόρφωση κοινής προσέγγισης των εν λόγω εννοιών μεταξύ διαφόρων κρατών μελών, για τη διευκόλυνση της ιεράρχησης και της οριοθέτησής τους. Επί του προκειμένου, προτείνονται, μεταξύ άλλων, ζητήματα που σχετίζονται με τα ακόλουθα:

- εθνική ασφάλεια (τρομοκρατία, διαφθορά, διακίνηση ναρκωτικών, λαθρεμπόριο όπλων, φοροαποφυγή και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες)
- προστασία των ανηλίκων (πορνογραφία, βία κ.λπ.)
- εμπορία ανθρώπων, πορνεία και βία με βάση το φύλο, συμπεριλαμβανομένης της διαφήμισης βάσει στερεότυπων που σχετίζονται με το φύλο
- προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (υποκίνηση μίσους ή διακρίσεων λόγω φυλής, φύλου, ιδεολογίας ή γενετήσιου προσανατολισμού)
- οικονομική ασφάλεια (απάτη και άλλες παρανομίες, πειρατεία και παραποίηση/απομίμηση κ.λπ.)
- ασφάλεια των πληροφοριών (εγκληματική ηλεκτρονική παρείσφρηση, προμήθεια για εμπορικούς σκοπούς, καταστρατήγηση του ανταγωνισμού, χειραγώγηση της πληροφόρησης κ.λπ.)
- προστασία της ιδιωτικής ζωής (κυβερνοεκφοβισμός, διαρροή και χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, παρακολούθηση προσωπικών επικοινωνιών, παρακολούθηση γεωγραφικού εντοπισμού προσώπων κ.λπ.)
- προστασία της φήμης (δυσφήμιση, παράνομη συγκριτική διαφήμιση κ.λπ.)
- πνευματική ιδιοκτησία.

3.5.1 Κρίνεται επίσης απαραίτητη η εννοιολογική προσέγγιση του «παράνομου περιεχομένου» και του «επικίνδυνου περιεχομένου», ώστε να αποφεύγονται τυχόν παρερμηνείες των δύο εννοιών.

3.6 Ιδιαίτερη προσοχή, λόγω των συνεπειών τους, πρέπει να δοθεί στη συγκέντρωση οικονομικής ισχύος από ορισμένες ψηφιακές πλατφόρμες, καθώς και στις λειτουργίες κατάρτισης, επεξεργασίας και διανομής περιεχομένου αμιγώς ενημερωτικού και νόμιμου μόνο κατά τα φαινόμενα, δηλαδή περιεχομένου που σκοπό έχει να αποκρύψει παράνομες ή ακόμη και επικίνδυνες πτυχές. Ομοίως, ανάλογη αντιμετώπιση θα πρέπει να επεκταθεί και σε ό,τι σχετίζεται με τα μαζικά δεδομένα και με τα οφέλη που αποκομίζουν οι επιγραμμικές πλατφόρμες από την εκμετάλλευση των δεδομένων αυτών.

3.7 Ακόμη, δεδομένου του παγκόσμιου χαρακτήρα του συγκεκριμένου προβλήματος, θα πρέπει να αξιολογηθούν και να εξεταστούν σχετικές πρωτοβουλίες βέλτιστης και αποτελεσματικής συνεργασίας και αμοιβαιότητας, με τήρηση αρχών όπως αυτές της ενημέρωσης, της επιλογής, των εποικοδομητικών ανταλλαγών, της ασφάλειας, της ακεραιότητας των δεδομένων, της πρόσβασης και της εφαρμογής μέτρων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Όσον αφορά το γενικό πλαίσιο, θα πρέπει να μελετηθεί το ενδεχόμενο αναθεώρησης της οδηγίας του 2000 για το ηλεκτρονικό εμπόριο, καθώς και των οδηγιών του 2005 για τις αθέμιτες πρακτικές και του 2006 για τη διαφήμιση. Θα πρέπει να εξεταστούν κυρίως οι πτυχές που αφορούν τα νέα αναδυόμενα οικονομικά μοντέλα, καθώς και άλλες περιπτώσεις όπου δεν υπάρχουν συμβατικές εμπορικές σχέσεις, ενώ σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να ενισχυθεί το καθεστώς ευθύνης για το περιεχόμενο στις πλατφόρμες, κατά εναρμονισμένο ανά την Ένωση τρόπο, και να απαλειφθούν κενά ως προς την τήρησή του. Όλα αυτά δε, με στόχο να ενισχυθεί η ασφάλεια δικαίου και να αυξηθεί η εμπιστοσύνη επιχειρήσεων και καταναλωτών.

4.1.1 Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να συμπεριληφθούν νέα μέτρα κατά των δικτυακών τόπων των οποίων το περιεχόμενο παραβιάζει τις διατάξεις των παραπάνω οδηγιών, και να προσφέρεται δυνατότητα φραγής της πρόσβασης σε ιστοτόπους, με χρήση διαφανών διαδικασιών που θα παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις ώστε να εξασφαλίζεται ότι η φραγή θα περιορίζεται στις απαραίτητες και αναλογικές προς τον επιδιωκόμενο σκοπό ενέργειες, και ότι οι χρήστες θα ενημερώνονται για τους λόγους μιας τέτοιας απαγόρευσης. Στις εν λόγω εγγυήσεις θα περιλαμβάνεται επίσης και η δυνατότητα άσκησης δικαστικής προσφυγής.

4.1.2 Όσον αφορά την ανίχνευση και την κοινοποίηση παράνομου περιεχομένου, η ανακοίνωση αναφέρει ότι θα πρέπει να αξιολογηθεί το ενδεχόμενο να μπορούν τα εθνικά δικαστήρια και οι εθνικές αρχές να λαμβάνουν προληπτικά και άλλα μέτρα για την αφαίρεση παράνομου περιεχομένου ή τη φραγή της πρόσβασης σε αυτό. Αυτό θα πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα που θα βασίζονται στα όσα έχει υποστηρίξει η ΕΟΚΕ σχετικά με τα μέτρα που προβλέπονται στον κανονισμό σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων για την προστασία των καταναλωτών αρχών⁽⁴⁾.

4.2 Είναι επίσης σημαντικό να θεσπιστούν μηχανισμοί για την ταυτοποίηση των υπευθύνων και διαδικασίες αντίδρασης για την εκ των προτέρων και εκ των υστέρων άρση των αδειών, καθώς και να καθοριστούν τα μέτρα που θα λαμβάνονται κατά περίπτωση, βάσει του ιστορικού και των διαθέσιμων πληροφοριών.

4.3 Επίσης, θα μπορούσαν να προσδιοριστούν λεπτομερώς οι πτυχές που αφορούν τις άδειες περιεχομένου όσον αφορά προηγούμενες κοινοποιήσεις. Για παράδειγμα θα μπορούσαν να καταρτιστούν επίσημα αναγνωρισμένοι κατάλογοι με τις επιγραμμικές πλατφόρμες που περιέχουν παράνομο περιεχόμενο, καθώς και με εκείνες που αναπτύσσουν τις καλύτερες πρακτικές, οι οποίοι θα συμβάλλουν στην ενίσχυση του ανταγωνισμού στο διαδίκτυο βάσει της φήμης και της εμπιστοσύνης.

Η καινοτομία ευνοεί τις επενδύσεις σε έρευνα, ανάπτυξη και βελτίωση των ικανοτήτων των εργαζομένων, ενώ έχει καίρια σημασία για την εμφάνιση νέων ιδεών και καινοτομιών. Για τις διαδικασίες ανίχνευσης, εντοπισμού, αφαίρεσης και πρόληψης της εκ νέου αναφόρτωσης του παράνομου περιεχομένου, πρέπει να χρησιμοποιηθεί η τεχνολογική καινοτομία, όπως λόγου χάρη η επεξεργασία πληροφοριών και η τεχνητή νοημοσύνη ή ακόμα η χρήση τεχνολογιών αυτόματου εντοπισμού και φιλτραρίσματος: πάντως, τελικά, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι η ατομική απόφαση ενός προσώπου και οι ενέργειές του θα σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις δημοκρατικές αξίες.

Επιβεβαιώνοντας ότι πρέπει να βρεθεί ισορροπία μεταξύ του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του περιορισμού του παράνομου περιεχομένου, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η χρήση των υφιστάμενων αυτοματοποιημένων τεχνολογιών φιλτραρίσματος περιστελλεί δυσανάλογα την ελευθερία των μεσαζόντων να ασκούν τη δραστηριότητά τους, το δικαίωμα των τελικών χρηστών στην ελευθερία έκφρασης, καθώς και το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Δεν πρέπει να επιβληθεί στον τομέα μία ενιαία λύση για όλα τα προβλήματα, όπως τα αυτόματα φίλτρα εκ νέου αναφόρτωσης, χωρίς να έχουν συνεκτιμηθεί οι συγκεκριμένες ανάγκες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στον τομέα της πληροφορικής. Οι σημερινές βέλτιστες πρακτικές των αυτοματοποιημένων τεχνολογιών φιλτραρίσματος συνηγορούν υπέρ της αναγκαιότητας συστηματικής εφαρμογής της αρχής της ανθρώπινης παρέμβασης στη διαδικασία. Πρόκειται για ένα σύστημα στο οποίο οι τελικές αποφάσεις για ένα μικρότερο αριθμό αμφισβητούμενων περιπτώσεων λαμβάνονται πάντα από ανθρώπους, έτσι ώστε να είναι λιγότερες οι πιθανότητες παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης. Πρέπει να καταστεί σαφές ότι η τεχνητή νοημοσύνη δεν πρέπει να υποκαταστήσει τις αποφάσεις που λαμβάνουμε ως ανθρώπινα όντα με βάση ηθικά κριτήρια.

4.4 Όσον αφορά τις κοινοποιήσεις, προτείνεται να εξεταστούν οι διαδικασίες πιστοποίησης των αξιόπιστων πηγών επισημάνσης παράνομου περιεχομένου, ενώ όσον αφορά τη «διασφάλιση της υψηλής ποιότητας των κοινοποιήσεων» επισημαίνεται ότι είναι σκόπιμη η δημοσιοποίηση των κοινοποιήσεων.

4.5 Όσον αφορά τα προορατικά μέτρα, η ανακοίνωση δεν περιλαμβάνει μια σαφή πρόταση προορατικών και προληπτικών μέτρων καθώς και μέτρων αναμόρφωσης που θα καθιστούσαν δυνατή την ανάληψη μιας σειράς σχετικών πολιτικών πρωτοβουλιών, κάτι που είναι καίριας σημασίας για την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική καταπολέμηση του παράνομου ψηφιακού περιεχομένου.

4.6 Θα πρέπει να προβλεφθούν μέτρα για τις περιπτώσεις όπου απαιτείται η επανεξέταση ειλημμένων αποφάσεων, ώστε αυτές να είναι αναστρέψιμες μέσω λύσεων επανένταξης περιεχομένου που έχει αφαιρεθεί εσφαλμένα ή για τις περιπτώσεις περιεχομένου όπου ορισμένα από τα μεταδιδόμενα μηνύματα εξυπηρετούν κακόβουλα συμφέροντα, κυρίως μέσω μηχανισμών εξωδικαστικής καταγγελίας, με κώδικα δεοντολογίας, όπου θα προβλέπονται κυρώσεις σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.

Η ΕΟΚΕ ζητά να υπάρξει μέριμνα ώστε να καθιερωθούν αποτελεσματικά συστήματα για τις διαδικασίες υποβολής καταγγελιών και επίλυσης διαφορών, προκειμένου να απλουστευθεί η δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων τους για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και για τους καταναλωτές.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 34 της 2.2.2017, σ. 100.

4.7 Όσον αφορά την αφαίρεση παράνομου περιεχομένου, προτείνεται η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των προτάσεων με την εισαγωγή ενός σαφώς αποτρεπτικού στοιχείου όπως είναι η δημοσιοποίηση των μέτρων που θεσπίζονται στο πλαίσιο της αντίστοιχης ασφάλειας δικαίου, καθώς αυτό πρόκειται επιπλέον να ενισχύσει τα πρότυπα διαφάνειας, κάτι που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη βέλτιστη και αποτελεσματική εφαρμογή κάθε νομοθετικής πρότασης.

Πρέπει να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο προστασίας ανάμεσα στις ψηφιακές πλατφόρμες, τους καταναλωτές και τους λοιπούς οικονομικούς φορείς. Είναι σημαντικό να προωθηθεί η διαφάνεια του συστήματος και η δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ διαφόρων πλατφορμών, καθώς και μεταξύ πλατφορμών και αρχών, για να ενταθεί η καταπολέμηση του παράνομου περιεχομένου.

4.8 Τέλος, πρέπει να επεκταθούν και σε άλλες ευάλωτες ομάδες του ενήλικου πληθυσμού όσες από τις ειδικές προτάσεις που αφορούν τα παιδιά μπορούν να προσαρμοστούν ανάλογα με το είδος των ευάλωτων χαρακτηριστικών της κάθε ομάδας.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ
